

Píše Michal Topor

(E*forum, 13. 12. 2024)

Grantová agentura České republiky nedávno – tak jako každý rok – uveřejnila **výsledek** hodnocení zjara podaných projektů. Platí přitom, že o osudu řady z nich bylo – tak jako každý rok – rozhodnuto pravděpodobně už někdy během letních měsíců. Čekat v takovém případě s informováním až do prosincových dnů je jednoduše perfidní. To ale platí i obecně; vždyť teprve těsně před koncem roku se řada kolegů dovídá, zda bude mít od 1. ledna úvazek, nebo ne. (Vyhlášeno bylo rozhodnutí, jež se týkalo projektů „standardní projektů“ a programů „EXPRO, JUNIOR STAR a POSTDOC INDIVIDUAL FELLOWSHIP“, podpořené bilaterální /mezinárodní/ projekty zatím zůstávají neoznámeny.) Loni zevrubně systém komentoval **Lukáš Holeček** a řadu jeho postřehů lze i dnes leda podtrhnout, připojím jen drobnosti s čerstvým zázemím.

Institut pro studium literatury se – v rámci jedné z vrstev své činnosti – něco přes deset let soutěže také účastní a nejednou (samostatně nebo ve spolupráci s jinou institucí) už uspěl. To patrně současným hodnotitelům zpětně musí připadat šokující – v evaluačních komentářích k našim projektům bylo každopádně loni či letos možné sledovat několikery údiv: je prý například zvláštní, že si knihy – coby hlavní, finální „výstupy“ projektu – chceme nakladatelsky vypravovat sami (předtím to problém nebyl a dělá to řada jiných institucí; svazky, jež dosud institut vydal /zde/, navíc nejsou nějakými obskurními tisky, jejich vznik vždy provázal lektorský proces, jsou běžně distribuovány...); nad jedním z letošních projektů si hodnotitel zamudroval, proč o něj vlastně nežádala instituce jiná, v níž někteří členové navrhovatelského týmu pracují (na to se dá říct zhruba dvojí: jak to souvisí s kvalitou projektu a – především: co je hodnotiteli do toho?).

Institut pro studium literatury soutěžil letos se dvěma projekty: „Jiřina Hauková. Pravda básně a význam Skupiny 42“ (navrhovatel Michael Špirit) a „Richard Weiner: od materiality dopisu k peripetiím smyslu díla“ (hlavní navrhovatel Michal Topor /za IPSL/, spolu s ním Michal Kosák /za ÚČL AV ČR/ a Tereza Sudzinová /za LA PNP/). Oba projekty jsme nasadili poněkoliakáté, a sice počtvrté; a počtvrté se je povedlo nepodpořit. Je třeba připustit, že dané projekty byly prostě jenom tolik špatné, nevyhovující. Nemám k dispozici posudky k projektům úspěšným, proto další poznámky vztáhnou ke konkrétním parametrům evaluace dvou našich projektů; pisatel těchto řádků byl zároveň (tentokrát ne pod hlavičkou IPSL) spolunavrhovatelem jiného projektu, který rovněž neuspěl („Časy Jana Herbena. Periodikum jako služba a nástroj /kulturně/politické kampaně“ /hlavní navrhovatelka Helena Kokešová, MÚA AV ČR/; jeden z posuzovatelů, patrně spadlý z višně, ostatně neváhal přemítat, který z projektů by pro mě v případě všeobecného úspěchu byl prioritní...), i toto bylo poučné.

Nejprve několik anekdot z cesty do hlubin hodnotitelovy hlavy. Nad projektem věnovaným J. Haukové například padla rada, že by mu prospělo exponování genderového hlediska (týž hodnotitel vyslovil navíc s ohledem k povaze věci nesmírně relevantní pochybnost, zda „plán genderové rovnosti zveřejněný na webových stránkách organizace /tedy/ splňuje minimální požadavky“; že se totéž neobjevilo v žádném z ostatních posudků, lze snad připsat určité umanutosti dotyčné/ho); projektu herbenovskému bylo v jednom posudku vyčteno „slovíčkaření“; jiného posuzovatele vyděsilo, že weinerovský projekt bude jen „spíše doplňujícím příspěvkem k poznání osobnosti Richarda Weinerja“ a že tedy doslova „hrozí“, že v tom směru „nepřinese zásadní změnu“ – je skvělé, když je návrh projektu coby vyústění určitého ne právě samozřejmého koncepčního úsilí ze scény (spolu)vyprovozen sérií flokulí nebo věštbou. (Stojí za zmínku, že zatímco letos byl weinerovský projekt rychle odbaven pouhou dvojicí posudků, loni prošel i hodnocením zahraničním – a převážně /vyjma elaborát, z něhož jsem výše citoval výhradu k samonakladatelské praxi/ byla tehdy konstatována podstatnost a přínosnost projektu, což působí poněkud loterijně, nahodile.) Fascinující je nakonec ale především opakovaná, příčně mantrická výtka typu „není pravděpodobné, že by projekt dosáhl výsledků mezinárodního významu [...]“. Přístup je tradiční, spočívá v archivním výzkumu, ediční práci a zasazení spisů a událostí do historických souvislostí. Není deklarován žádný cíl dosáhnout mezinárodně významných výsledků výzkumu nebo zasadit současný výzkum do mezinárodního kontextu“ (týkalo se projektu herbenovského, ale ve variacích se míhalo i v ostatních posudcích). Odmyslím-li podezření, že jde jen o účelový, příležitostný nástroj, je vznášení tohoto nároku na literárněvědné bohemistické projekty absurdní samo o sobě. Přesto už řadu let zakládá perspektivu, která nesmyslně – spolu s určitými konjunkturalitami (příznačně: ženy, překlad, židovství, transfer, intermedialita, apod.), případně kritérii importovanými z jiných vědních diskurzů (viz oborovou skladbu, šíří a také aktuální personální obsazení panelu „Lingvistika a literární vědy“) – ohýbá to, čím se vlastně máme či chceme zabývat. Projektům, které jsem zmínil (Hauková; Weiner; Herben) tak nebyla vyčtena už samotná – totiž příliš česká – volba ústředního tématu (to by mělo svou logiku), ale to, že tato témata zřejmě nebudou dostatečně komunikována – rozuměj: ohnuta – tak, aby zaujala v jakémsi širším, delirantně vzývaném mezinárodním prostoru. A proč bychom se měli řídit tím, o co by – hypoteticky! – mohl být zájem v zahraničí? Kdo je vůbec garantem, arbitrem takového zájmu, kterému máme svými projekty jít vstříc? Ale možná je to docela zbytečná úvaha, možná, že přece jen postačí podržet se i v tady výše zmíněného podezření: že jde jen o ekvilibristiku, která má jen pročistit stůl.

Jen pro úplnost a představu: v příbuzném pásmu se letos podařilo podporu a jistě i kýžený široce mezinárodní věhlas zajistit těmto literárněvědným bohemistickým výzkumným projektům: „Mytizace, folklorizace, reinterpretace: ilustrovaná vydání Erbenovy *Kytice* 1861–2024 v intermedialní a kulturněhistorické perspektivě“ (Alice Jedličková), „Umlčený básník? ‚Neveřejné‘ rukopisy, dopisy a korespondenční síť Jakuba Demla za politické cenzury ve 40. a 50. letech 20. století“ (Daniela Iwashita) a „Vstup a ohlas dvou československých her bratří Čapků do USA a Velké Británie 20.

a 30. let: interkulturní kontext, obsahy a politický dopad“ (Klára Kudlová) (vše ÚČL AV ČR).

www.ipsl.cz